

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część XXXII. — Wydana i rozesłana dnia 25 lipca 1885.

100.

Rozporządzenie ministerstwa handlu z dnia 4 lipca 1885,

którem wydaje się przepis o umundurowaniu: a) urzędników i aspirantów na urzędników, tudzież b) urzędników niższych i zastępów urzędników niższych kolej żelaznych rządowych i prywatnych.

Na zasadzie Najwyższego upoważnienia z dnia 20 czerwca 1885, wydaje się przepis poniżej zamieszczony, tyczący się umundurowania:

- a) urzędników i aspirantów na urzędników, tudzież
- b) urzędników niższych i zastępów urzędników niższych kolej żelaznych rządowych i prywatnych.

W skutek tego postanowienia dotychczasowego przepisu, ogłoszonego na zasadzie Najwyższego postanowienia z dnia 14 marca 1857, rozporządzeniem ministerstwa handlu z dnia 3 kwietnia 1857 (Dz. u. p. Nr. 76), tracą dla rzeczonych urzędników moc obowiązująca, o ile tego przepis niniejszy wymaga.

Co się tyczy ubioru służbowego sług kolej żelaznych rządowych i prywatnych nie ulega on na teraz żadnej zmianie i owe postanowienia rzeczonego dotychczasowego przepisu, które się jego tyczą, zatrzymują moc swoje.

Pino r. w.

Przepis

tyczący się umundurowania: a) urzędników i aspirantów na urzędników, tudzież b) urzędników niższych i zastępów urzędników niższych kolej żelaznych rządowych i prywatnych.

I. Postanowienia ogólne.

§. 1.

Urzędnikom i aspirantom na urzędników, urzędnikom niższym i zastępcom urzędników niższych kolej żelaznych rządowych i prywatnych, pozwala się nosić w służbie i poza służbą, mianowicie podczas uroczystości, ubiór honorowy, t. j. mundur.

O ile urzędnicy ci stykają się z publicznością w służbie wykonawczej, są obowiązani do noszenia w służbie munduru.

§. 2.

Do umundurowania urzędników ustanawia się ośm klas munduru, dla urzędników niższych trzy klasy a dla aspirantów na urzędników i dla zastępów urzędników po jednej klasie.

Kapelusz i szpadę nosić należy tylko podczas uroczystości, do codziennego użytku służyć ma czapka.

§. 3.

We względzie zaliczania urzędników i urzędników niższych, mających posady przy kolejach rządowych do odpowiednich klas, wyda Minister handlu stosowne rozporządzenia.

We względzie zaliczania urzędników i urzędników niższych, mających posady przy kolejach prywatnych do odpowiednich klas, jakoteż we względzie godel firmy przedsiębiorstwa, które umieszczone być mają na guzikach mundurowych i różach kapeluszy, każdy zarząd winien najprzód przedstawić ministerstwu handlu swoje wnioski w przeciągu sześciu tygodni od ogłoszenia niniejszego przepisu.

§. 4.

Urzędnicy, których się tyczy przepis niniejszy i którzy pełnią obowiązki w służbie wykonawczej, obowiązani są sprawić sobie odpowiedni mundur najpóźniej w przeciągu jednego roku od zatwierdzenia, do której klasy mają należeć.

§. 5.

Nowe przedsiębiorstwa kolej prywatnych, w myśl §fu 2go Porządku ruchu kolej żelaznych z dnia 16 listopada 1851 (Dz. u. p. Nr. 1 z r. 1852), proszące o pozwolenie do otwarcia ruchu na kolej, winny jak doteczas udowodnić komisji, która będzie badała, czy kolej jest przysposobiona do otwarcia na niej ruchu, że ministerstwo handlu zatwierdziło zaliczenie urzędników do odpowiednich klas mundurowych i że urzędnicy zaopatrzyli się w przepisane mundury.

II. Opis munduru urzędników.

A. Mundur galowy.

§. 6.

Mundur (Fig. 1) wszystkich klas jest z przedniego, ciemno-błękitnego sukna ze stojącym kołnierzem i wylogami z takiegoż sukna i podszewką z czarnej gładkiej jedwabnej materyi.

Kołnierz stojący, podszyty suknem ciemno-błękitnym, ma podkład pojedynczy, przez co z formy nie wychodzi a jednak jest miękki. U mundurów wszystkich klas ma 4 cm wysokości i jest z lekka zaokrąglony na przekątni o 1·3 cm.

Część górna dochodzi do bioder i zapina się na dwa rzędy guzików posrebrzanych, których jest po siedm w każdym rzędzie (Fig. 7). Najwyższy guzik oddalony jest od osady kołnierza o 1·3 cm, najniższy przymocowany na szwie stanu w ten sposób, że gdy mundur jest zapięty, dwa najwyższe guziki są od siebie oddalone o 10·5 cm, dwa zaś najniższe o 9·5 cm. Pola mają przednie końce zaokrąglone a długość ich jest taka, że gdy ręce są wolno spuszczone, dochodzą do końca wyciągniętego środkowego palca. Zachodzą one na siebie z przodu jak wskazuje szerokość dwóch rzędów guzików a z tyłu jak wskazuje dolna szerokość pleców.

Na lewym boku poniżej stanu jest w mundurze rozpór poziomy na rękęę szpady.

W kierunku dwóch szwów plecowych, obie pola tworzą po jednym faldzie pionowym a tam, gdzie się te fałdy schodzą ze szwami plecowymi, przyszyty jest z jednej i z drugiej strony wielki guzik. Poniżej tych guzików wycięte są w fałdach obu pół kieszenie i nakryte klapami podwójnie wykrojonemi, opatrzonemi każda dwoma guzikami.

Rękawy mają przy przegubie rozpór 10·5 cm długi i są opatrzone wylogiem 6·5 cm szerokim, którego górnny brzeg jest lekko zaokrąglony.

Rozpór jest zapięty, do czego służy guziczek przytwierdzony do dolnej i dziurka w górnej części rękawa.

Brzegi munduru, tudzież szew kołnierza i górny brzeg wylogów u rękawów, opatrzone są wypustką pomarańczowo-żółtą sukienną.

Na guzikach wybite są znaki firmy kolej.

§. 7.

Spodnie są z sukna przedniego ciemno-błękitnego od 6—8 klasy z wypustką z takiegoż samego sukna.

§. 8.

Oznakami (Fig. 11 i 12) dla urzędników kolej rządowych są rozety na kołnierzu podług Fig. 11 a, dla urzędników kolej prywatnych obrączki na kołnierzu podług Fig. 11 b, tudzież galony srebrne na kołnierzu i na wylogach u rękawów, jakież na zewnętrznym szwie bocznym spodni, a mianowicie:

- a) U mundurów 8 klasy jedna srebrna rozeta (obrączka) na kołnierzu,
- b) " " 7 " dwie srebrne rozety (obrączki) na kołnierzu,
- c) " " 6 " trzy " " " "
- d) " " 5 " galon na 3·3 cm szeroki i złota rozeta (obrączka) na kołnierzu, galon 3·3 cm szeroki na wylogu u rękawa i galon 2·6 cm szeroki na zewnętrznym szwie bocznym spodni,

- e) u mundurów 4 klasy takie same galony jak u mundurów 5 klasy i dwie złote rozety (obrączki) na kołnierzu,
- f) u mundurów 3 klasy takie same galony jak u mundurów 4 i 5 klasy i trzy złote rozety (obrączki) na kołnierzu,
- g) u mundurów 2 klasy galon $3 \cdot 3$ cm szeroki i złota rozeta (obrączka) na kołnierzu, galon $5 \cdot 3$ cm szeroki na wyłogach u rękawów i po dwa galony $2 \cdot 6$ cm szerokie, oddzielone wypustką pomarańczowo-żółtą na zewnętrznym szwie bocznym spodni,
- h) u mundurów 1 klasy takie same galony jak u mundurów 2 klasy i dwie złote rozety (obrączki) na kołnierzu.

§. 9.

Kapelusz (Fig. 8 a, b, c, d i e) z czarnej pilśni obszyty jest po brzegach czarną wstążką jedwabną morową a z prawej strony przypięta jest czarna kokarda.

Obłoga przytwierdzona z prawej strony guzikiem mundurowym na kapeluszach do mundurów 1 do 5 klasy, składa się z sześciu rzędów builonów srebrnych (Fig. 8 e), z których dwa środkowe są splecione, u kapeluszy do mundurów 6 aż do 8 klasy z galonu srebrnego.

W obu rogach kapelusza umieszczone są róże z builonów srebrnych, w środku z tarczą aksamitną czarną, na której wyhaftowane są srebrem godła kolejne.

§. 10.

Szpada (Fig. 9 i 9 a) wisi na pendencie, zrobionym z czarnej skóry kozłowej bez żadnych ozdób, który nosi się pod mundurem.

Rekojeć szpady, gdy mundur jest zapięty, wystawać ma rozporem w mundurze zrobionym.

§. 11.

Paletot (Fig. 4) z sukna ciemno-błękitnego, ciężkiego lub lżejszego albo z bai bez wypustek, z kapturem do przytwierdzania za pomocą pętlic i guzików i kołnierzem wyłożonym z czarnego aksamitu.

Powinien być tak długi, aby całkiem osłaniał ciało od szyi aż do $10 - 12$ cm poniżej goleni i zapinać się ma na dwa rzędy wielkich czarnych guzików rogowych, po 6 w każdym rzędzie. W wysokości bioder jest zapona 6 cm szeroka, 37 cm długa, opatrzona dwoma guzikami rogowymi i dwiema dziurkami.

Z lewej strony piersi jest kieszeń z otworem wewnętrzny a w wysokości zapony dwie kieszenie nakryte klapami.

§. 12.

Krawat z czarnej gładkiej materyi jedwabnej z wypustką płocienną białą.

§. 13.

Rękawiczki białe skórzane do prania.

B. Mundur codzienny.

§. 14.

Surdut (Fig. 2) jest z przedniego, ciemno-błękitnego sukna, z podszewką z czarnej gładkiej materyi jedwabnej lub wełnianej. Dwie części piersiowe (prze-

dnie) surduta zachodzą w środku piersi jedna na drugą i tworzą dwie wykładki u góry kończyste. Na obu jest po siedm guzików równe od siebie oddalonych, które są metalowe, posrebrzane, z godłami kolej. Guzik najwyższy oddalony jest o 3 cm od osady kołnierza a 12 cm od brzegu wykładki, najniższy 9 cm od brzegu wykładki. W podszewce lewej części piersiowej osadzona jest kieszeń, mająca 15 cm szerokości.

Długość pól jest taka, że gdy ręce są wolno spuszczone, dochodzą do końca palca środkowego wyciągniętego i są ku dolowi rozszerzone, mianowicie zachodzą na siebie z przodu jak wskazuje szerokość wykładek a z tyłu jak wskazuje dolna szerokość pleców.

Na lewym boku poniżej stanu jest rozpór poziomy na rękęć szpady.

W kierunku dwóch szwów plecowych, obie poły tworzą z tyłu po jednym fałdzie pionowym a w każdym z nich jest kieszeń osłonięta klapą prostą od dołu zaokrągloną z guzikiem.

Rękawy nie są rozcięte i mają wylogi 9 cm szerokie z tego samego sukna.

Kołnierz ma podszewkę z tego samego sukna i jest tak skrojony, że po wyłożeniu z tyłu, w środku i po obu przednich prostokątnych rogach przy wykładce ma 4 cm szerokości.

Odznakami (Fig. 10 i 10 a) są na wylogach rękawów galony lub galoniki srebrne, a mianowicie:

- a) u mundurów 8 klasy galonik 7 mm szeroki,
- b) " " 7 " dwa a
- c) " " 6 " trzy takie galoniki, zetkane paskiem jedwabnym czarnym 2 mm szerokim,
- d) u mundurów 5 klasy galon 3·3 cm szeroki, do którego górnego brzegu przytkany jest paskiem czarnym jedwabnym 2 mm szerokim, galonik 7 mm szeroki,
- e) u mundurów 4 klasy takiż galon, do którego paskiem czarnym jedwabnym 2 mm szerokim, przytkane są dwa galoniki 7 mm szerokie,
- f) u mundurów 3 klasy takiż galon, do którego paskiem czarnym jedwabnym, 2 mm szerokim, przytkane są trzy galoniki 7 mm szerokie,
- g) u mundurów 2 klasy galon 5·3 cm szeroki, do którego przytkany jest galonik 7 mm szeroki i
- h) u mundurów 1 klasy takiż galon, do którego przytkane są dwa galoniki 7 mm szerokie.

§. 15.

Spodnie wszystkich klas jednakowe, są ze sukna błękitno-szarego, z wypustką z takiegoż sukna na szwach podłużnych zewnętrznych.

W lecie można nosić spodnie z materyi wełnianej barwy płotna żaglowego lub z materyi do prania białej lub niebielonej jednobarwnej.

§. 16.

Czapka (Fig. 5, 6 i 6 a) jest z sukna ciemno-błękitnego z wstążką *moire antique* i tarczą skórzana czarna, z przodu z kołem opatrzonem dwoma skrzydłami.

Podpinka przytwierdzona jest dwoma guzikami posrebrzanymi tego samego stopnia co guziki mundurowe.

Na wstążce *moire antique* znajdują się galoniki srebrne, dla 1 i 2 klasy trzy, 7 mm szerokie.

Dla 3, 4 i 5 klasy dwa takie galoniki a dla 6, 7 i 8 klasy jeden taki galonik.

Urzędnik sprawujący służbę przy ruchu, winien nosić taką samą czapkę, lecz z czerwonego sukna zamiast z błękitnego.

§. 17.

Kamizelka jest zrobiona z przedniego sukna ciemno-błękitnego, część tylna z czarnego kanawasu, jest z przodu na dół ku piersiom na 2—4 cm wycięta i zapina się na ośm guziczków, na przednim brzegu prawej strony piersi przyszytych, metalowych, posrebrzanych (z takim samym stępkiem jak guziki na mundurze). Przednie dolne rogi obu części piersi są skośnie skięte, po bokach z jednej i z drugiej strony są kieszenie z otworem obłożonym listewką sukienną 2 cm szeroka. Część tylna ma w środku rozpór 7 cm długi i opatrzona jest zaponą ze sprzączką do ściągania.

§. 18.

Paletot taki sam jak do munduru galowego.

§. 19.

Krawat z materyi jedwabnej czarnej 2·2 cm szeroki, 77—80 cm długi z obu końcami prostokątnymi, zawięzuje się z przodu na węzel z dwiema krótkimi kardami i końcami.

§. 20.

Koszula biała.

§. 21.

Kapelusza i szpady zwyczajnie nie nosi się do munduru codziennego.

§. 22.

Każdemu zarządowi kolejowemu zostawia się oznaczenie, w których stacyach mniejszego znaczenia i przy których czynnościach służbowych w ogóle pozwala się zamiast munduru codziennego (§. 14) nosić surdut wolny (Fig. 3).

Jest on z sukna przedniego ciemno-błękitnego z kolnierzem wyłożonym z tego samego sukna, wygodny, gdy ręce są wolno spuszczone, dochodzi mniej więcej o 7 cm dalej niż brzeg rękawów.

Surdut wolny zapina się na dwa rzędy guzików, metalowych posrebrzanych, których jest po pięć, równo od siebie oddalonych (takich samych jak na mundurze). Dwa najwyższe guziki przytwierdzone są o 3 cm poniżej osady kolnierza a dwa najniższe około 20 cm po nad dolnym brzegiem surduta, w taki sposób, że gdy surdut jest zapięty, rzędy guzików oddalone są od siebie około 10—12 cm.

W obu przednich częściach surduta od zewnątrz 18 cm od brzegu przedniego a 20—22 cm od brzegu dolnego są kieszenie poziome oslonione klapą 7 cm szeroką. Część tylna surduta składa się z dwóch kawałków a szew środkowy jest od dołu na 8—10 cm rozpróty. Po lewej stronie piersi jest od wewnątrz kieszeń boeczna 13 cm szeroka. Rękawy nie są rozpróte przy przegubie ręki i mają wylogi 9 cm szerokie. Kolnierz ma podszewkę z tego samego sukna i jest tak skrojony, że po wyłożeniu z tyłu, we środku i na obu przednich prostokątnych rogach przy wykładkach ma 4 cm szerokości.

Surdut wolny bez odznak na kołnierzu lub wylogach rękawów jest jednakowy dla wszystkich klas.

Kapelusza i szpady nie wolno brać do tego surduta.

III. Opis munduru aspirantów.

§. 23.

Mundur galowy i codzienny, jakoteż surdut wolny aspirantów jest całkiem taki sam jak urzędników 8 klasy, z tą różnicą, że na kołnierzu munduru galowego, na wylogach munduru codziennego i na czapce niema rozet (obrączek) i galoników srebrnych.

IV. Opis munduru urzędników niższych.

A. Mundur galowy.

§. 24.

Mundur jest taki sam jak urzędników, dla których przepisany jest mundur 6 aż do 8 klasy z tą różnicą, że rozety (obrączki) na kołnierzu (Fig. 11 a dla urzędników kolej rządowych a Fig. 11 b dla urzędników kolej prywatnych) nie są srebrne lecz z białego jedwabiu z podkładką sukienną pomarańczowo-zółtą, oprócz tego dolny brzeg kołnierza wszystkich urzędników niższych obszyty jest galonem jedwabnym (Fig. 15) srebrno-szarym, 2 cm szerokim.

U munduru 3 klasy dla urzędników niższych jest na kołnierzu jedna rozeta (obrączka), u munduru 2 klasy dwie a u munduru 1 klasy trzy rozety (obrączki).

§. 25.

Spodnie są z sukna błękitno-szarego z wypustką z tego samego sukna na szwach podłużnych zewnętrznych.

§. 26.

Zamiast kapelusza przepisanego dla urzędników, urzędnicy niżsi nosić mają także do munduru galowego czapkę, jak urzędnicy noszący mundur 8 klasy, z tą różnicą, że galonik na wstążce czarnej, tudzież koło z dwoma skrzydlami zrobione są nie ze srebra lecz z srebrno-szarego jedwabiu (Fig. 13).

§. 27.

Szpady nie noszą urzędnicy niżsi.

§. 28.

Paletot, krawat i rękawiczki takie same jak przepisane dla urzędników.

B. Mundur codzienny.

§. 29.

Mundur taki sam jak jest przepisany dla urzędników noszących mundur 6 aż do 8 klasy, z tą różnicą, że na wylogach rękawów znajduje się galon 2 cm

szeroki z srebrno-szarego jedwabiu (Fig. 14) a oprócz tego u munduru 3 klasy urzędników niższych, galonik jedwabny srebrno-szary 7 mm szeroki, u munduru 2 klasy dwa a nakoniec u munduru 1 klasy trzy takie galoniki jedwabne.

Galon i galoniki są z sobą zetkane paskiem czarnym jedwabnym 2 mm szerokim.

§. 30.

Surdut wolny taki sam jak jest przepisany dla urzędników, z ta różnicą, że na wylogach rękawów znajduje się galon jedwabny srebrno-szary, 2 cm szeroki.

§. 31.

Spodnie takie same jak do munduru galowego. W lecie można nosić spodnie z materyi wełnianej barwy płotna żaglowego lub z materyi do prania białej lub niebielonej jednobarwnej.

§. 32.

Czapka, paletot i rękawiczki jak do munduru galowego urzędników niższych.

Kamizelka, krawat i koszula jak do munduru codziennego urzędników.

§. 33.

Zdecydowanie, którzy urzędnicy kolejowi niższego rzędu mają nosić mundur galowy a którzy tylko mundur codzienny albo zamiast munduru codziennego tylko surdut wolny, zostawia się zarządom kolejowym.

V. Opis munduru zastępów urzędników niższych.

§. 34.

Mundur galowy i codzienny, jakoteż surdut wolny zastępów urzędników niższych są całkiem takie same jak urzędników niższych, z ta różnicą, że na kołnierzu munduru galowego niema rozet (obrączek), na wylogach u rękawów munduru codziennego i surduta wolnego, odznakowego galonika jedwabnego 7 mm szerokiego, jak niemniej galonika jedwabnego na czapce.

Fig. 1.

Fig. 2.

Fig. 3.

Fig. 4.

Fig. 5.

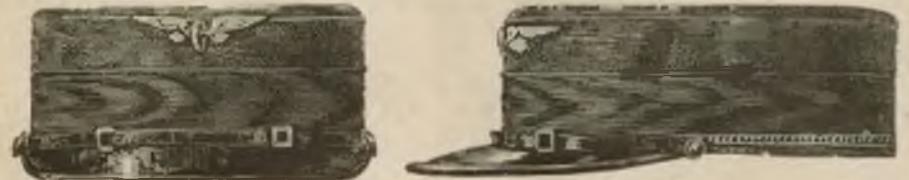

Fig. 6.

Fig. 6 a.

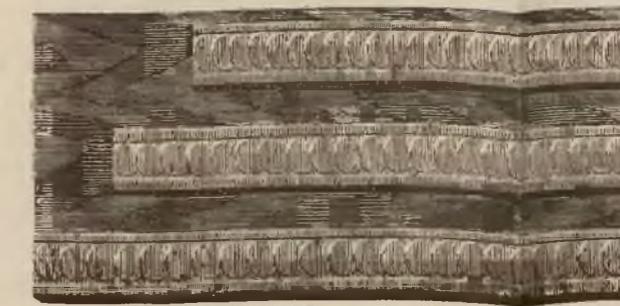

Fig. 7.

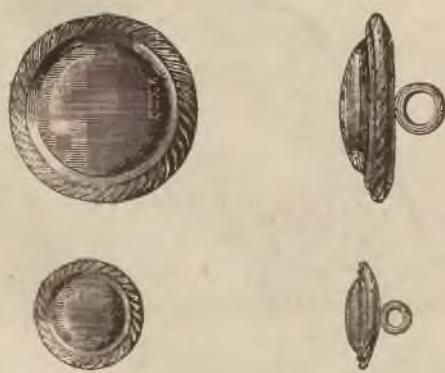

Fig. 8.

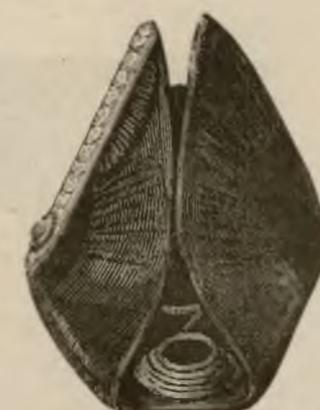

Fig. 8 a.

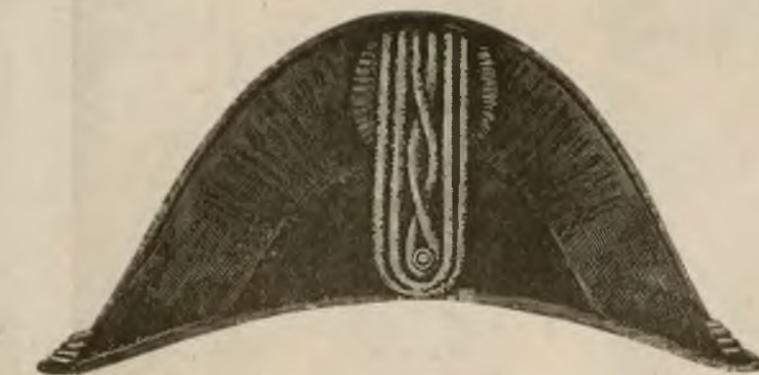

Fig. 8 b.

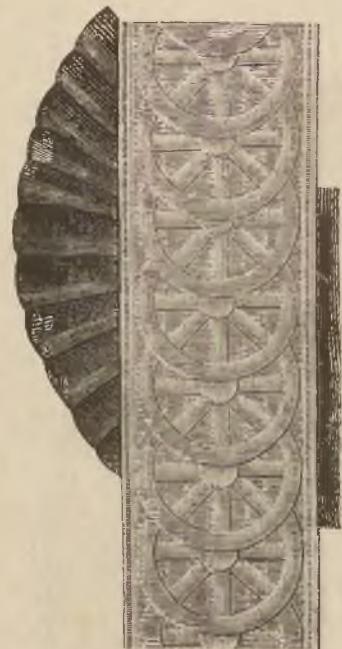

Fig. 8 c

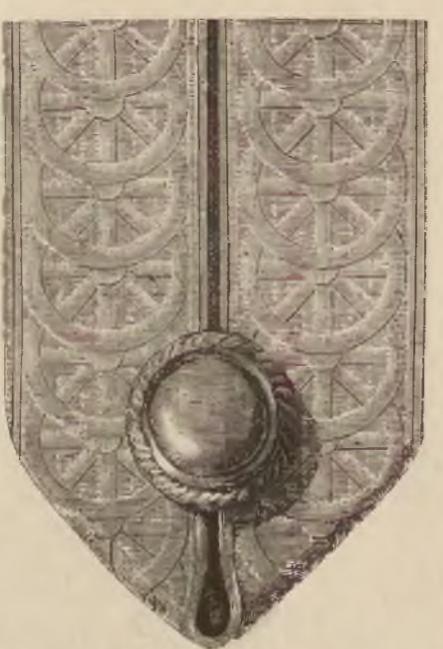

Fig. 8 d.

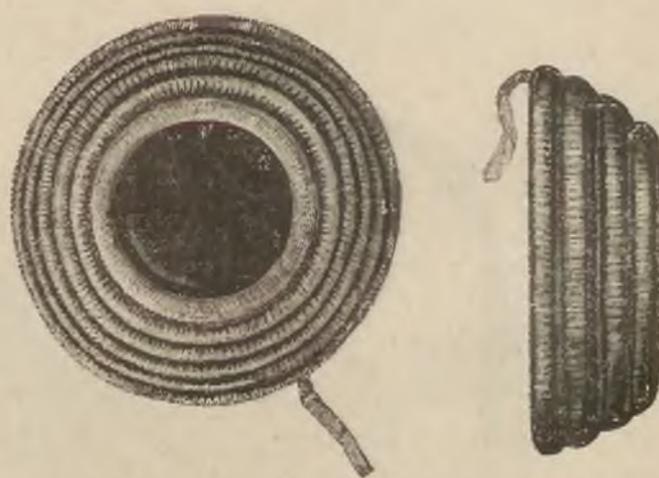

Fig. 8 e.

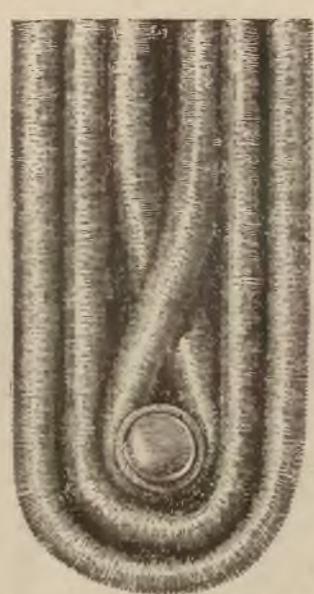

Fig. 9.

Fig. 9. a.

Fig. 10.

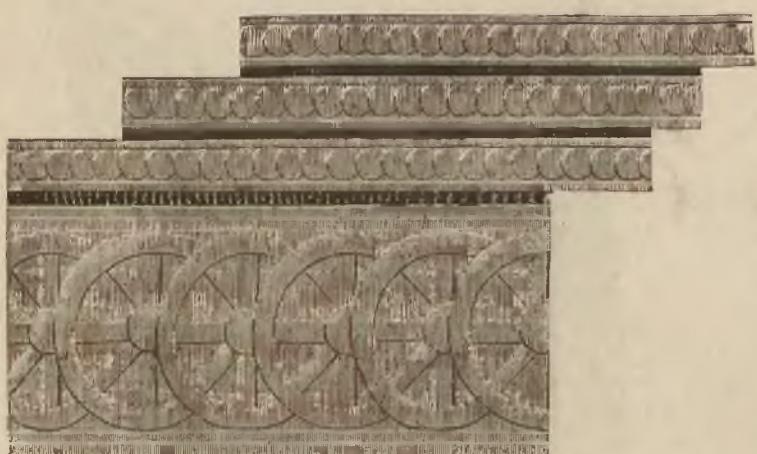

Fig. 10 a.

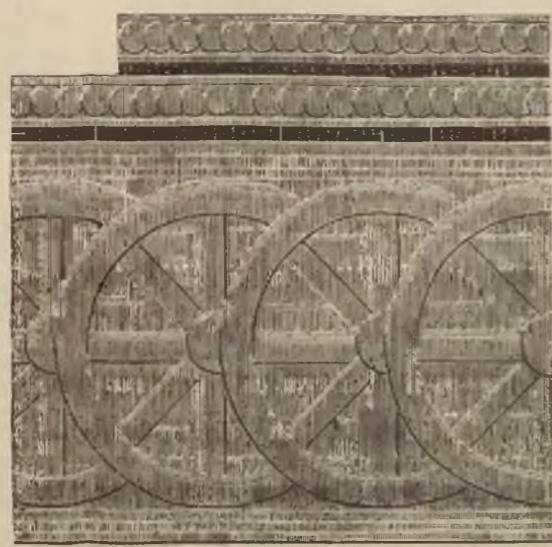

Fig. 11.

Fig. 11 a.

Fig. 11 b.

Fig. 12.

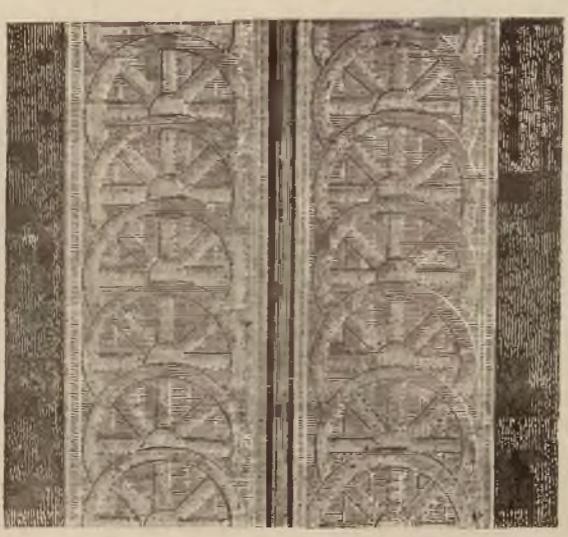

Fig. 13.

Fig. 14.

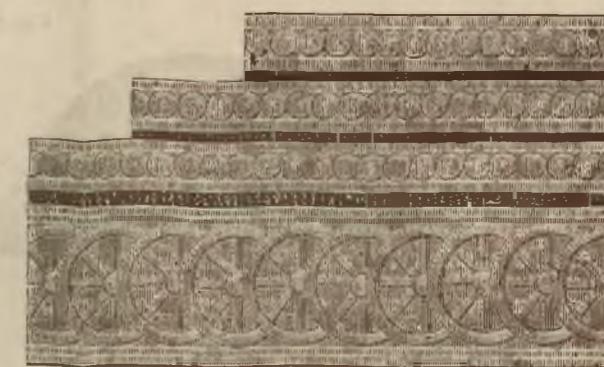

Fig. 15.

